

кваліфікованої психолого-медико-педагогічної допомоги з урахуванням стану здоров'я, особливостей психофізичного розвитку виховання [2].

Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних демократичних ідей: всі діти – цінні й активні члени суспільства. Навчання в інклюзивних освітніх закладах корисне як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для інших дітей, членів родин та суспільства в цілому. Взаємодія зі здоровими дітьми сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Наразі діти з типовим рівнем розвитку демонструють відповідні моделі поведінки дітям з особливими освітніми потребами і мотивують їх до розвитку та цілеспрямованого використання нових знань і вмінь. Взаємодія між учнями з особливими освітніми потребами та іншими дітьми в інклюзивних класах сприяє налагодженню між ними дружніх стосунків. Завдяки такій взаємодії діти вчатья природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей, вони стають більш чуйними, готовими до взаємодопомоги. Інклюзивні підходи також корисні для сім'ї. У цьому випадку родини дітей з особливими освітніми потребами можуть отримувати підтримку з боку інших батьків, вони краще розуміють, у чому розвиток їхніх дітей типовий, а в чому атиповий, а також беруть активнішу участь у процесі навчання і виховання [3].

В Україні інклюзивне навчання лише починає впроваджуватися: Закон про інклюзивну освіту був підписаний у липні 2017 року. Ним передбачено, що в інклюзивних класах може навчатися до 30 дітей, з яких троє – із особливими потребами, але їхня кількість може бути і меншою. На уроках таку дитину має обов'язково супроводжувати асистент, який допомагає їй опанувати шкільні предмети, підтримує на перерві, у їдальні, а також допомагає вчителю у роботі. Урок у «особливих школярів» триває, як і у звичайних дітей, – 35 хвилин, але протягом заняття вони мають час на розвантаження: учні можуть погратися з асистентом, змінити діяльність [4].

Впровадження інклюзивної освіти несе за собою багато переваг. Потрібно створювати необхідні умови для повноцінного навчання дітей з особливими потребами, надавати індивідуальної підтримки під час здобуття освіти. Основними компетентностями для учнів стають такі прояви соціалізації: природне сприйняття і толерантно ставлення до індивідуальних відмінностей, вміння налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з дітьми, які відрізняються від них та навчаються співробітництву, взаємодопомозі, співчуттю іншим.

Бібліографічні посилання:

1. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики. URL: https://lib.iitta.gov.ua/719179/1/Інклюзивна%20освіта_від%20основ%20до%20практики.pdf
2. Коврігіна Л. М. Організація інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах. URL: https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2017/08/2017_7_29_Організація-інклюзивного-навчання.pdf
3. Основи інклюзивної освіти в Новій українській школі. Інклюзивне навчання: рівні можливості для кожного. URL: <https://deponms.carpathia.gov.ua/inkliuzivna-osvita/resursnii-tsentri-pidtrimki-inkliuzivnoyi-osviti/osnovi-inkliuzivnoyi-osviti-v-novii-ukrayinskii-shkoli-inkliuzivne-navchannia-rivni-mozhливosti-dlia-kozhnogo>
4. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник. За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.

Поповський Анатолій,
доктор філологічних наук,
професор кафедри українознавства та
іноземних мов
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРО КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ РІДНОГО СЛОВА В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПРАВООХОРОННИХ ВИШІВ ІЗ ПОГЛЯДУ СУЧАСНОГО СТАНУ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Мова – це основний життєдайний чинник будь-якого суспільства. Людина від народження в міру своїх природних здібностей осилує цей складний комунікативний інструмент усе своє життя. І від того, як вона ставиться до опанування мовних азів, розширюються її розумові можливості в сприйнятті й осмисленні навколишнього світу, розвивається інтелект, формується творча особистість громадянина і патріота своєї держави

або й навпаки – суспільний трутень, злочинець, зрадник і тощо.

Кожен народ на різних історичних етапах свого розвитку удосконалює свою мову, оберігає її й передає у спадок з покоління в покоління як дорогоцінний національний скарб духовної й матеріальної культури. А це можливо лише при дотриманні стабільного раціонального навчального процесу в родинному, дошкільному, шкільному та вишівському вихованні, де розвиткові мовних здібностей надається особлива увага в усіх сферах суспільного життя. І тут доречно згадати вислів давнього китайського філософа Конфуція щодо ролі мови в освітньому процесі: «Багато чого не зробиш, поки не вивчишся. Але багато треба зробити, щоб навчитися».

У незалежній Україні когнітивно-комунікативна стратегія мовного виховання юристів формується державними чиновниками не в плані високоінтелектуального професійного потенціалу навчання, а в щорічному скороченні кількості годин рідного Слова за програмою навчання дисципліни «Українська мова професійного спрямування», вилучені з навчального процесу такі важливі предмети, що відшліфовують логіку мислення і мовленнєву практику, – як «Ораторське мистецтво»; що формують національну свідомість майбутніх правоохоронців – «Історія України», «Історія української культури», «Видатні постаті України» тощо. Якщо стратегія – це мистецтво керівництва чим-небудь, що ґрунтується на правильних і довготривалих прогнозах [1, с. 863], то про яку стратегію реального сьогодення щодо грамоти і культури рідної мови можна говорити, коли курсанти-першокурсники диктант-переклад тільки з трьох речень написали в 5-ти групах (в кожній групі – 28 осіб) на «задовільно» лише 2-3 члени курсантського колективу, а решта – «незадовільно», «погано», «дуже погано», допустившись елементарних фонетичних, морфологічних, стилістичних, пунктуаційних помилок. Вражає невміння каліграфічно, естетично оформляти текст, не говорячи про грамотність. І ці прогалини в знаннях доводиться ліквідувати філологам вишів при мізерній кількості навчальних годин. Більше того, навіть скласти речення відповідно до його граматичної структури і дати повний аналіз складових елементів – 5-ти груп можуть виконати аргументовано лише обмаль курсантів. А це спричинено тим, що ВНЗ при вступі абітурієнтам попри все змушені робити значні «поблажки» щодо їхньої грамотності і знань, аби набрати з доступного набору необхідну кількість абітурієнтів для зарахування. Тут варто замислитися і над тим, чому значна частина здібних випускників українських шкіл прагне навчатися тепер не у своїх ВНЗ, а престижних закладах Польщі, Чехії, Великобританії, США та інших країн.

Ніяк не позбудемося й нині імперського репресивного механізму мовної асиміляції українців, що постійно впроваджувався всюди під недремним оком царської і радянської Росії, яка підступно жонглювала гаслом «непорушної дружби й братерства двох слов'янських народів», опираючись на численні офіційні й неофіційні циркуляри про заборону користуватися рідною мовою. Відтоді й до цих пір процвітає всюдисущий «общепонятный» суржик. Відтоді ретельно культивувався російська мова як «язык мира, дружбы и братства», а свою мову, як писав Тарас Шевченко: «... дасть Бог! Колись будем і по-своєму глаголить, як німець покаже, а до того й історію нашу нам розкаже» [2, с. 228].

У суверенній Україні (попри тривалі політичні маніпуляції щодо статусу державної мови серед керманів різних рангів протягом 30-ти років) останнім часом активно декларується те, що ми обираємо європейський напрям, і всі блага й переваги в навчальному процесі надаються англійській мові, витісняючи українську мову з конституційного статусу на узбіччя периферії навчального процесу. Постає риторичне питання: «Чи може опанувати курсант досконало іноземну мову, коли рідною володіє на рівні суржика?! То ж не слід забувати класичний вислів французького філософа-просвітителя Вольтера: «Іноземну мову можна вивчити за шість місяців, а рідну – вивчати все життя». Бо, як зазначає Олександр Потебня: «Всяка денационалізація зводиться на послаблення енергії мислі, на ницість спустошення, аморальність та спідлення» [3, с. 294].

Унаслідок такого байдужого ставлення державних посадовців до повнокровного розвитку української мови в тридцятиліття незалежності, окрім політичного жупела розколу українського суспільства, яким спритно користуються апологети «єдиної неделимої», процвітає суржик, культивування іноземних слів і всюдисуще матюччя в щоденному побуті, ЗМІ, художній літературі. Постає цілком закономірне риторичне питання: «Це показник високої мовної культури чи мовна деградація українського суспільства?!». Із цього приводу цікавим і повчальним є коментар представника української діаспори Миколи Дупляка, який веде рубрику «Зберігаймо чистоту рідної мови» у часописі «Бористен»: «Важко зрозуміти, чому саме цікаві новини від 5 каналу пишуться між

іншим такими перлинками як «інсайди». Невже в Україні всі знають англійську мову і їм байдуже як пишемо – суржилом чи літературною мовою? Складається враження, що новоспечений журналіст вивчив кілька англійських слів і хизується своєю мудрістю. Навіщо? – напрошується питання. Чи потрібно засмічувати українську мову чужими словами, коли у нас є свої милозвучні слова? В українських словниках, в академічному СУМ тощо такого слова немає. Слово «inside» – це внутрішня частина; амер. секретні відомості з перших джерел; таємний, секретний. Отже, вивчаймо чуже, але шануймо своє. Це не секрет. Це обов'язок кожної культурної людини!

Що таке «сталкери»? З цікавих новин від 5 каналу довідуємось, що: «У зоні відчуження правоохоронці затримали «стакерів», які намагалися вивезти радіоактивні гриби та деревину». Слухаю і майже нічого не розумію. Невже на українському телебаченні диктори не знають літературної мови, невідомі їм українсько-англійським суржилом? В українських словниках, в академічному СУМ такого слова немає. До словників таки треба часто заглядати. Англійське слово «stalk» між іншим має такі значення, як: іти крадькома, підкрадатися; підкрадання. У наведеному реченні можна було зрозуміло так написати: «У зоні відчуження правоохоронці затримали людей, які намагалися крадькома (або незаконно) вивезти радіоактивні гриби та деревину» [№2, с. 12].

«Читаю новини з київських ЗМІ і маю невтішне враження. Мені здається, що диктори пишуть українсько-англійським суржилом. Саме тепер в Україні вибори, тож часто читаємо і чуємо про «рейтинги» поодиноких політиків. Чому англійські «рейтинги», а не українські оцінки; де поділося наше оцінювання? За радянських часів багато писали про те, що СРСР наздоганяє і переганяє Америку, а тепер в Україні як видно, дуже популярні «рейтинги». Шкода, що не популярна там національна гідність у пошануванні рідного Слова. До речі, в академічному СУМ слова «рейтинг» немає. Не знайдете його і в Українсько-англійському словнику М.Л. Подвезька, ані в Правописному словнику Г. Голоскевича. Чи не вперше слово «рейтинг» появилось в академічному Орфографічному словнику української мови (Київ, 1994). Сумно, що наші мовознавці здоганяють Америку зайвим запозиченням англійських слів зі шкодою для українських» [4, с. 12]. «Про те, що на Дніпропетровщині «дайвери встановили ялинку під водою», довідуюсь з цікавих новин 5 каналу (14 січня 2021 р.). Не можу повірити своїм вухам: і під водою, і дайвери. Боже, які ми бідні. Невже в Україні нема водолазів, які занурюються під воду? Чи, може, запросили англійських або ж американських дайверів? Бідні, бідні журналісти. Як можна таке торочити на українському телебаченні? Невже вони не знають, що українці теж вміють занурюватись, пірнати під воду? Загляньмо до словника. Англійське слово diver по-українському водолаз, стрибун, нирець. Є з чого вибирати. Хіба що дайвер з 5 каналу стукнув об дно головою і забув українські слова. Можливо, що почав вивчати англійську мову, тож хизується чужим словом, мовляв, ось який я мудрий. Такі шкідливі мовні витівки не приносять слави українським журналістам» [5, с. 12]. І таких мовних покручів можна наводити безліч, бо питання культивування культури української літературно-національної мовної норми пущене на самоплив, а керівників міністерства культури, освіти і науки України такий стан задовольняє – нащо їм зайві клопоти...

В освітньому процесі підростаючого покоління мова є єдиним джерелом не тільки в опануванні професійних навичок, а й досягненні широких горизонтів інтелектуального самовдосконалення особистості. В опорі на суміжні предмети з історії України, етнографії, культури, риторики, краєзнавства та ін., як відомо, виховується почуття любові до своєї Батьківщини, національна свідомість, патріотизм і високоморальні риси громадянина України. Без достатньої кількості обсягу навчального часу для глибокого засвоєння граматичних основ української мови, історії України, інших суміжних дисциплін та виховання правоохоронних чеснот і ретельного контролю в українському суверенному суспільстві множитимуться перевертні, хабарники, кар'єристи, злодії різних мастей і т. п. і такі правоохоронці, які давали присягу на вірність Україні, а в критичний момент путінської окупації в Криму, Луганську, Донецьку стали зрадниками.

Бібліографічні посилання:

1. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень. Уклад. Л.О.Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000. 1018 с.
2. Шевченко Тарас. Кобзар. Українське видавництво в Січеславі, 1919. 528 с.
3. Найдорожчий скарб: Слово про рідну мову: поезії, вислови. Упоряд. Лучук В.І. Київ: Рад. письменник, 1990. С. 390.
5. Бористен. Літературно-мистецький, публіцистичний, науково-популярний щомісячний часопис. Дніпро, 2021.